

HE 34/2024 vp
Puheenjohtaja Hanna Halmeenpää
Suomen luonnonsuojeluliitto
MmV 21.5.2024

Lausunto hallituksen esityksestä laeiksi Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain, metsästyslain 89 §:n ja kalastuslain 108 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys on hyvin perusteltu ja kannatettava. Luonnonsuojeluliitto on kiinnittänyt erätarkastajien valtuuksien puutteisiin huomiota jo parikymmentä vuotta.

Ehdotetut muutokset laajentavat ja parantavat Metsähallituksen erätarkastajien sekä muiden viranomaisten valvontakeinoja ja toimintaedellytyksiä. Näin tehostetaan metsästys- ja kalastuslainsäädännön noudattamisen valvontaa ja ehkäistään muun muassa metsästyksen, kalastukseen ja lainsäädännöllä suojeltuun eläinlajistoon liittyviä rikoksia.

Metsästys- ja kalastusrikoksista vain pieni osa tulee viranomaisten tietoon, sillä teoilla on harvoin silminnäkijöitä. Kiinnijäämisriski on lähes olematon. Viranomaisten toimivaltuuksiin ehdotetut muutokset, erityisesti säännökset tarkastusoikeudesta, lisäävät kiinnijäämisriskiä merkittävästi. Luonnonsuojeluliitto katsoo sen olevan tehokkain keino ja estää rikollista toimintaa ennakolta.

Kyse on laajoista valtuuksista, jotka ovat kuitenkin tarpeen lainsäädännön noudattamisen valvomiseksi ja rikollisen toiminnan kitkemiseksi. Kuten hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, ehdotetut muutokset poikkeavat erävalvonnan nykyisistä lähtökohdista, mutta muutokset ovat välttämättömiä.

Laki Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain muuttamisesta

Esityksen mukaan erätarkastajalla olisi rikoksesta epäillyn kiinniottamisen yhteydessä oikeus ottaa haltuunsa esine pakkokeinolaissa (806/2011) tarkoitettua takavarikointia tai laite-etsintää varten, jos asia ei siedä viivytystä. Erätarkastajalla olisi myös oikeus kieltää pääsy tietylle alueelle, pääsy tietyn tutkittavana olevan kohteen lähelle, esineen siirtäminen tai muu vastaava toimenpide, jos se on tarpeen esitutinnan turvaamiseksi. Toimenpiteistä olisi viipymättä ilmoitettava pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle.

Lisäksi säädettäisiin erätarkastajan käskyvallasta. Käytännössä erätarkastajan toimivaltuuksien käyttäminen edellyttää erilaisten täydentävien määräysten antamista. Erätarkastajalla olisi siten oikeus antaa tässä tai muussa laissa säädettyä toimivaltuutta käyttäessään yksittäistapauksessa jokaista velvoittavia, erävalvontatehtävän toteuttamiseksi tarpeellisia käskyjä ja kieltoja. Käskyjen ja kieltojen noudattamisen tehostamiseksi niiden laiminlyönti säädettäisiin rangaistavaksi.

Luonnonsuojeluliitto kannattaa kaikkia edellä mainittuja lakiesityksen kohtia Metsähallituksen erävalvonnasta annetun lain pykälisiin 4a § (*Erätarkastajan käskyvalta*), 6 § (*Henkilöllisyyden selvittäminen ja oikeus kiinniottamiseen*), 9 § (*Haltuunotto*), 13 § (*Esitutinnan toimittaminen*) ja 19 a § (*Niskoittelu erätarkastajaa vastaan*) sekä ajantasaiseen muuhun lainsäädäntöön liittyviä päivityksiä pykälisiin 2 § (*Erävalvonta*) ja 12 § (*Eläimen kiinniottaminen ja lopettaminen*).

Luonnonsuojeluliitto korostaa, että erityisesti erätarkastajaan kohdistuvaan niskoitteluun soveltuvan rangaistussäännöksen puuttuminen voimassa olevasta lainsäädännöstä on selkeä puute, joka hallituksen esityksen mukaisella lakimuutoksella voidaan korjata.

Laki metsästyslain 89 §:n muuttamisesta sekä laki kalastuslain 99 ja 108 §:n muuttamisesta

Metsästystä ja kalastusta harjoitetaan tyypillisesti maastossa ja vesillä kaukana tiestöstä, valvontaviranomaisista ja muista ihmisistä, minkä vuoksi laittomuudet tulevat harvoin viranomaisten tietoon. Metsästyksessä ja kalastuksessa saalis laitetaan tavanomaisesti reppuun, kassiin tai kylmälaukuun. Nykytilanteessa metsästys- ja kalastuslain säännösten noudattamisen valvonta edellyttää käytännössä sitä, että valvontaviranomainen osuu paikalle juuri silloin kun saalista saadaan, mikä on epätodennäköistä.

Luonnonsuojeluliitto kannattaa metsästyslain 89 §:n ja kalastuslain 108 §:n hallituksen esityksen mukaisia muutoksia, jotta jatkossa viranomaisilla olisi mahdollisuus myös henkilön mukana olevien tavaroiden, kuten esimerkiksi repun tai kylmälaukun tarkastamiseen, jos olisi syytä epäillä, että metsästystä tai kalastusta koskevia säännöksiä tai määräyksiä on rikottu. Viranomaisella olisi myös oikeus tarkastaa kuljetus- ja varastotiloja, joissa saalista säilytetään.

Tarkastuksen syy sekä metsästys, että kalastuslain ehdotettujen pykälämuutosten mukaan voisi perustua esimerkiksi tarkastettavan käytökseen tai kertomukseen taikka sivulliselta saatuun vihjeeseen. Tarkastusta ei kuitenkaan voisi tehdä sen tutkimiseksi, mitä tarkastettavalla on vaatteissaan tai muuten yllään. Tarkastuksen edellytyksenä olisi kuitenkin epäily säännösten tai määräysten rikkomisesta. Luonnonsuojeluliitto kannattaa lakiesityksiä tässä muodossa.

Lisäksi Luonnonsuojeluliitto kannattaa kalastuslain 99 §:n (*Valvontaviranomaiset ja kalastuksenvalvojat*) tarkistusta esityksen mukaisesti, lisäämällä pykälään täsmällinen maininta Metsähallituksen erätarkastajista.

Muuta

Metsähallituksen erätarkastajia on tällä hetkellä koko maassa yhteensä vain 13. Yhden erätarkastajan keskimääräisen valvonta-alueen koko on noin miljoona hehtaaria. Valvonta-alueet ovat laajoja ja syrjäisiä, mistä johtuen niiden käytön valvonta on hankalaa, varsinkin kun huomioidaan erätarkastajien vähäinen lukumäärä.

Valvontaviranomaisen (poliisi, rajavartiolaitos, tulliviranomaiset ja Metsähallituksen erätarkastajat) tarkastusoikeuksien ja valtuuksien vahvistamisen ohella Luonnonsuojeluliiton mielestä on välttämätöntä lisätä ja tehostaa erätarkastajien antaman neuvonnan ja valistuksen vaikuttavuutta lisäämällä erätarkastajien määrää ja huomioida tämä henkilöresurssin lisäystarve Metsähallituksessa.

Lisätiedot: puheenjohtaja Hanna Halmeenpää, p. 050 564 4122, hanna.halmeenpaa@sl.fi